



**Паймони байналхалқӣ доир ба
ҳуқуқҳои шахрвандӣ ва сиёсӣ**

Муҳокима: Умумӣ
7 августи соли 2017

Матни асл: Англисӣ
Танҳо бо забонҳои
англисӣ, франсузӣ ва
испанӣ

Кумитаи ҳуқуқи башар (инсон)

**Мулоҳизоти қабулнамудаи Кумита тибқи моддаи 5 (4)
Протоколи иловагӣ дар робита ба Маълумоти инфиродии
№. 2173/2012*, ****

Маълумоти инфиродӣ пешниҳод шуд аз ҷониби:

Ҷурабой Бобоев (бо намоёндагии
адвокат Сергей Романов)

Ҷабрдидагони эҳтимоли:

Муаллиф ва писари ғавтидаи ӯ,
Исмонбой Бобоев

Кишвари аъзо:

Тоҷикистон

*Санай иртибот (пешниҳоди маълумоти
инфироӣ):*

9 июли соли 2012 (пешниҳоди ибтидоӣ)

Ҳуҷҷатҳои иштинодӣ:

Қарори қабулнамудаи мутобиқ ба
қоидаи 97 қоидаҳои расмиёти Кумита, ки
17 июли соли 2012 ба кишвари аъзо
пешниҳод шудааст (дар шакли ҳуҷҷат
тахия нашудааст)

Санай қабули Мулоҳизот:

19 июли соли 2017

Муҳтавои муроҷиат:

Шиканча ва марги писари муаллиф
ҳангоми таҳти ҳабс нигоҳ доштан

Масъалаи мурофиавӣ:

Беасос будани арзу шикоятҳо

Масъалаҳои асосӣ:

Ҳуқуқ ба ҳаёт; шиканча; шиканча –
анҷом додани тафтишоти ғаврий ва
беғараз

Моддаҳои Паймон:

Моддаҳои 6 (1) ва 7, дар якҷоягӣ ва дар

* Дар иҷтимоии 120-ум аз ҷониби Кумита (3-28 июли соли 2017) қабул шуд.

** Дар баррасии маълумоти инфиродии мазкур аъзоёни зерини Кумита иштирок доштанд:
Таня Мария Абдо Рохолл (Tania Maria Abdo Rocholl), Яд Бен Ашур (Yadh Ben Achour),
Илзе Брандс Керис (Ilze Brands Kehris), Оливье Де Фрувиль (Olivier de Frouville), Кристоф
Хейнс (Christof Heyns), Юдзи Ивасава (Yuji Iwasawa), Бамариам Койта (Bamariam Koita),
Марсия В.Ҷ. Кран (Marcia V.J. Kran), Данкан Лаки Мухумуза (Duncan Laki Muhumuza),
Фотони Пазартсис (Photini Pazartzis), Мауро Полити (Mauro Politi), Хосе Мануэл Сантос
Паис (José Manuel Santos Pais), Ювал Шани (Yuval Shany) ва Марго Ватервал (Margo
Waterval).

алоҳидагӣ бо моддаи 2 (3)

Моддаи Протоколи иловагӣ:

Моддаи 2, 5 (2) (b)

1. Муаллифи маълумоти инфиродӣ Чурабой Бобоев, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон, соли таваллудаш 1954 мебошад. Бобоев маълумоти инфиродии мазкурро бо ихтиёри худ ва аз номи писари фавтидааш Исмонабой Бобоев пешниҳод менамояд. Муаллиф ибраз менамояд, ки аз ҷониби Тоҷикистон ҳуқуқҳои писарӣ ӯ, ки дар моддаҳои 6 (1) ва 7, дар якҷоягӣ ва дар алоҳидагӣ тибқи моддаи 2 (3); ҳуқуқҳои ҳудаш, ки дар моддаҳои 7, дар якҷоягӣ ва дар алоҳидагӣ мутобиқи моддаи 2 (3) Паймон пешбинӣ гардидаанд, поймол шудаанд. Протоколи иловагӣ ба ПБҲШС барои кишвари аъзо 4 апрели соли 1999 қувваи қонунӣ пайдо намуд. Манфиатҳои муаллифро адвокат муаррифӣ менамояд.

Далелҳои аз ҷониби муаллиф пешниҳодшуда

2.1 Муддати чанд сол¹ писари муаллиф Исмонабой Бобоев дар Федератсияи Россия истиқомат мекард ва мақоми шаҳрвандии ин кишварро соҳиб гардида буд. Писари муаллиф ба Тоҷикистон барои аёдати падару модар ва бо худ бурдани духтари худ, ки назди бибиву бобояш омада буд, омад.

2.2 Нуздаҳуми феврари соли 2010, тақрибан вақти нисфирӯзӣ, писари муаллиф дар шаҳри Исфара аз ҷониби кормандони милитсия дастгир карда шуд. Амалиёти дастгиркунӣ дар назди масҷиди асосии шаҳр сурат гирифт. Кормандони милитсия ба писари муаллиф гуфтанд, ки ӯ барои узвият дар созмони ғайриқонунии экстремистии «Ҳаракати исломии Туркистон»² гумонбар доништа мешавад. Рафикони писари муаллиф аз ин ҳолат ниҳоят ба ташвиш афтада, ба телефони дастии ӯ занг заданд. Ба занг корманди Шӯъбаи минтақавии мубориза бо ҷиноятҳои муташаккилонаи Вазорати корҳои дохилӣ Ф.Ш. ҷавоб дода, худро ҳамчун корманди милитсия муаррифӣ намуду хабар дод, ки Исмонабой Бобоев таҳти ҳабс қарор додар ва ўро ба шаҳри Хучанд интиқол медиҳанд.

2.3 Муаллиф ибраз менамояд, ки фавран бо шӯъбаҳои милитсияи шаҳри Исфара ва шаҳри Хучанд дар тамос шуд. Вале ҳарду шӯъбаҳои милитсия оид ба ҷои нигоҳдории писари ӯ ягон маълумот надоданд. Танҳо 20 феврари соли 2010 ба муаллиф хабар доданд, ки писараш фавтидааст.

2.4 Бо шунидани чунин хабар, муаллиф ба шӯъбаи милитсияи шаҳри Хучанд рафт ва дархост намуд, ки ба ӯ протоколи дастгиркунии писарашро нишон диҳанд. Аммо кормандони шӯъбаи милитсия дархости ўро рад карданд. Баъдан муаллиф дархост намуд, то ки ба ӯ ҳасади писарашро нишон диҳанд. Ўро ба шӯъбаи экспертизаи криминалистикӣ оварданд, ки дар он ҷо ҳасади писараш нигоҳ дошта мешуд.

2.5 Дар бадани писари муаллиф нишонаҳои возеҳи латуқуб, доғҳои кабуд дар қисмати поёни зонуҳо ва изҳои сиёҳ дида мешуд, ки ба ақидаи ӯ нишонаи гузошта шудани қувваи барқ ба ангуштон буд. Муаллиф дархост намуд, то ки ба ӯ ҳуччате дода шавад, ки дар он далелҳои истифода шудани шиканча дарҷ шуда бошад ва зикр карда шавад, ки писари ӯ дар натиҷаи мавриди латуқуб қарор гирифтани фавтидааст. Коршиносони тиббӣ ба муаллиф чунин ҳуччатро пешниҳод накарданд ва ибраз намуданд, ки вақте, ки писари муаллифро ба шӯъбаи милитсия оварданд дар бадани ӯ доғҳои латма (захмҳои кабуд) ва пайҳои захмҳои сӯхта аз ҷараёни барқ алақай мавҷуд буд ва сабаби марги ӯ «фурӯравии забон» мебошад.

¹ Муаллиф санаҳои аниқро муайян накардааст.

² Тибқи гуфтаҳои муаллиф, амалиёти дастгиркунӣ аз ҷониби кормандони Шӯъбаи минтақавии мубориза бо ҷиноятҳои муташаккилонаи Вазорати корҳои дохилӣ дар Вилояти Суғд анҷом дода шуд.

2.6 Бисту сеюми феввали соли 2010 муаллиф аз шуъбаи милитсияи шаҳри Хучанд дархост намуд, то ки ӯро аз натиҷаи тафтишоти марғи писараш хабар кунанд. Аз шуъбаи милитсия ба ӯ хабар доданд, ки чунин тафтишот анҷом дода нашудааст, зеро то ҳол коршиносони экспертизаи судии тиббӣ гузориш пешниҳод накардаанд. Муаллиф дархост намуд, то ки тафтишот оғоз карда шавад ва ба мақомоти ҳокимияти маҳаллӣ муроҷиат намуд. Ӯ ҳамчунин ба Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Прокурори генералӣ ва дигар шахсони мансабдор мактуб навишт.

2.7 Ниҳоят тафтишоти ҷиноятии марғи Исмонбой Бобоев 5 март соли 2010, баъди 14 рӯзи марғи ӯ оғоз карда шуд. Тафтишот таҳти унвони Ф.Ш. ва А.М., нисбати ду корманди гумонбаршудаи шуъбаи минтақавии милитсияи вилояти Суғд, ки Исмонбой Бобоевро дастгир карда буданд, оғоз карда шуд.

2.8 Даҳуми март соли 2010, коршиносони экспертизаи тиббии судӣ гузориши аввалини худро пешниҳод намуданд. Экспертиза муайян намуд, ки Бобоев дар натиҷаи асфиксияи механикии фуруравии забон фавтидааст. Аммо дар гузориш зикр нашудааст, ки фуруравии забон аз чӣ сабаб рӯй додааст. 29 март соли 2010 илова ба айбдорӣ дар одамкушӣ нисбати Ф.Ш ва М.А. айбдорӣ баромадан аз ҳадди ваколатҳои мансабӣ ва 31 март соли 2010 бо айбдорӣ қаллобӣ парвандаи ҷиноятӣ оғоз карда шуд. Дар санаи номуайян ҳар се парванда ба як парванда муттаҳид карда шуданд.

2.9 Муаллиф дархост намуд, ки экспертизаи такрорӣ гузаронида шавад. Экспертизаи такрорӣ анҷом дода шуд ва натиҷаи он 6 апрели соли 2010 аз ҷониби Маркази минтақавии экспертизаи тиббии судӣ интишор карда шуд. Дар натиҷаи анҷом додани экспертизаи такрорӣ муайян карда шуд, ки писари муаллиф дар ҳолати бардоштани ҷароҳатҳои электрикӣ, заъфи дил ва мушқил шудани нафаскашӣ ба ҳалокат расидааст. Яъне тавре, ки муаллиф иброз менамояд писари ӯ дар натиҷаи мавриди шиканча ва муносибати бераҳмона қарор гирифтани фавтидааст.

2.10 Бисту панҷуми июни соли 2010 парвандаи ҷиноятӣ бинобар бемории гумонбаршудагон, кормандони милитсия Ф.Ш. ва М.А. боздошта шуд. Парванда то лаҳзаи пешниҳоди маълумоти инфиродии мазкур боздошташуда боқӣ мемонд. Дар давоми ин муддат Ф.Ш. бо хоҳиши худ аз мақомоти корҳои дохилӣ аз кор рафт, М.А. бошад унвони навбатӣ гирифт ва дар вазифаи ҷонишини сардори РОБОП ВКД-и Ҷумҳурии Тоҷикистон дар вилояти Суғд фаъолият мекард. Соли 2011, М.А. аз кор озод карда шуд.

2.11 Муаллиф бо дархости мусоидат қардан дар тафтишоти марғи писараш муроҷиатҳои зиёде намудааст, аз он ҷумла ба Прокуратура, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар мақомоти давлатӣ. Ба муаллиф аз ҷониби Прокуратураи вилояти Суғд ду маротиба ҷавоб дода шуд. Яке 15 июли соли 2010 ва дуюм 7 феввали соли 2012, ки дар онҳо гуфта мешавад, ки аз ҷониби Прокуратура тафтишот идома ёфта истодааст. Ба муаллиф хабар дода шуд, ки аз ҷониби Прокуратура ҷихати гирифтани нишондодҳои шохиди асосӣ Н.М., ки дар Федератсияи Россия истиқомат мекунад, тадбирҳо андешида мешаванд.³

2.12 Сеюми октябри соли 2011 ба муаллиф аз ҷониби ташкилоти ҷамъиятии «Маркази мустақили ҳифзи ҳуқуқи инсон» кӯмаку дастгирии ҳуқуқӣ расонида шуд. 7 октябри соли 2010 адвокати муаллиф бо дархости дастрас намудани маводҳои тафтишоти ҷиноятӣ ба прокуратураи вилояти Суғд ва Прокуратураи Генералӣ муроҷиат намуд. Дар асоси банди 2 (8) моддаи 42 Кодекси мурофиавии ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дар он пешбинӣ шудааст, ки ҷабрдида метавонад пас аз анҷоми тафтишот бо маводи тафтишот шинос шавад, дархост рад карда шуд.

³ Н.М. ҳамчун шохид ва ҷабрдида доништа шудааст, зеро ӯ аз ҷониби кормандони ҳифзи ҳуқуқи номбурда мавриди шиканча қарор гирифтааст. Натиҷаҳои пурсиши мазкур на аз ҷониби муаллиф ва на аз ҷониби Кишвари аъзо пешниҳод нашудаанд, агар чунин пурсиш анҷом дода шуда бошад.

2.13 Бистуми октябри соли 2011 муаллиф ба Суди конституционии Тоҷикистон бо дархости шарҳ додани мутобиқати қисми 2 (8) Кодекси муурофиавии ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба муқаррароти Конституцияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон, муқаррароти моддаҳои 6 ва 7, муқаррароти моддаи 2 (3) Паймони байналхалқӣ доир ба ҳуқуқҳои шахрвандӣ ва сиёсӣ, муқаррароти моддаи 2 (3) Конвенсияи зидди шиканча ва дигар муносибат ва ҷазои бераҳмона, ғайриинсонӣ ё таҳқиққунандаи шаъну шарафи инсон, мурочиат намуд. 15 майи соли 2012 Суди конституционии Ҷумҳурии Тоҷикистон дархости муаллифро бо далели он, ки муқаррароти моддаи 42 конституционӣ мебошад ва баррасӣ намудани парвандаи ҷиноятӣ дар ҷараёни тафтишоти пешакӣ рафти тафтишотро «суст» менамояд, рад кард.

Шикоят

3.1 Муаллиф аз он шикоят менамояд, ки ҳуқуқҳои писараш, ки дар моддаҳои 6 (1) ва 7 Паймон пешбинӣ гардидаанд, поймол карда шуданд, зеро писари ӯ дар натиҷаи аз ҷониби кормандони милитсия истифода шудани шиканча фавтидааст ва тафтишоти нодуруст анҷомдодашудаи мақомоти давлатӣ аз кӯшиши паноҳ кардани ҷинояте, ки аз ҷониби кормандони ҳифзи ҳуқуқ содир гардидааст, шаҳодат медиҳад. Муаллиф барои асоснок кардани далелҳои худ ба таҷрибаи Кумита доир ба парвандаи Эҳсонов дар Ўзбекистон⁴ ва Мулоҳизаи умумии он таҳти №6 (1982) оид ба ҳуқуқ ба ҳаёт истинод меорад.

3.2 Муаллиф инчунин изҳор менамояд, ки бинобар марги писари ӯ Кишвари аъзо ўҳдадор аст, то ки тафтишоти сабаби марги писари ӯро оғоз намояд, аз он ҷумла пурсиши шохидон ва ба ҷавобгарӣ кашидани гунаҳкоронро анҷом диҳад; андешида нашудани тадбирҳои мазкур маънои поймол шудани ҳуқуқҳои писараш ва ҳуқуқҳои ҳудашро, ки дар моддаи 2 (3) ва моддаҳои 6 (1) ва 7 Паймон пешбинӣ гардидаанд, дорад.

3.3 Ҳамчунин муаллиф изҳор менамояд, ки ҳуқуқҳои ӯ, ки дар моддаи 7 Паймон пешбинӣ шудаанд, поймол гардидаанд. Зеро муддати 2 сол мешавад, ки ӯ аз стресси раванӣ бинобар надонистани он, ки бо писари ӯ чӣ воқеа рӯй додааст азият мекашад ва ба ақидаи ӯ чунин ҳолат муносибати бераҳмона ва ғайриинсонӣ мебошад.

3.4 Муаллиф иброз менамояд ҳуқуқҳои ӯ, ки дар моддаҳои 6 (1) ва 7, дар якҷоягӣ ва дар алоҳидагӣ мувофиқи моддаи 2 (3) Паймон пешбинӣ шудаанд, поймол гардиданд, зеро бо истифода шудани моддаи 42 (2) (8) Кодекси муурофиавии ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон дастрасӣ ба маводҳои парвандаи ҷиноятӣ ба ӯ маҳдуд карда шуд. Муаллиф барои асоснок кардани далелҳои худ вобаста ба анҷом дода шудани тафтишоти ҷиноятӣ ва ба ҷавобгарӣ кашидани гунаҳкорон, ки воситаи асосии ҳифзи ҳуқуқҳои поймолшудаи инсон мебошад, ки дар моддаҳои 6 ва 7 Паймон пешбинӣ шудааст ба таҷрибаи судии Кумита дар Сатҳиваз, Саразвати ва Шри-Ланка ва мулоҳизаи умумии Кумита таҳти №31 (2004) оид ба хусусияти ўҳдадории умумии ҳуқуқие, ки ба кишвари аъзо мувофиқи Паймон вогузор карда мешавад истинод меорад. Муаллиф ҳамчунин иброз менамояд, ки дастрасӣ ба маводҳои парвандаи ҷиноятӣ барои таъмини ба таври самаранок анҷом дода шудани тафтишоти парванда муҳим аст.

Мулоҳизоти Кишвари аъзо доир ба дурустӣ ва мухтавои шикоят

4.1 Бисту дуҷуми августи соли 2013 ва 3 апрели соли 2014 аз ҷониби Кишвари аъзо мулоҳизот доир ба дурустӣ ва мухтавои маълумоти инфиродии мазкур пешниҳод гардид.

4.2 Кишвари аъзо иброз менамояд, ки 19 феввали соли 2010 писари муаллиф аз ҷониби кормандони милитсия бо гумони узвият дар созмони ғайриқонунии экстремистии «Ҳаракати исломии Туркистон» дастгир карда шуд. Ӯро ба

⁴ Communication (маълумоти инфиродии) No. 1225/2003, Views adopted on 22 July 2010 (22 июли соли 2010 баррасӣ шудааст).

шӯъбаи милитсия оварданд ва худи ҳамон рӯз ӯ дар утоқи сардори шӯъбаи милитсия фавтид. Доир ба ин ҳолат Прокуратураи шаҳрӣ хабардор карда шуд.

4.3 Инчунин Кишвари аъзо иброз менамояд, ки супориш дода шуд, то ки экспертизаи тиббии судӣ анҷом дода шавад ва он аз санаи 20 феврал то 2 марти соли 2010 гузаронида шуд. Дар натиҷаи экспертиза муайян карда шуд, ки Бобоев дар натиҷаи «асфиксияи механикӣ», фуруравии забон фавтидааст на аз сабаби гузоштани қувваи барқ ба бадани ӯ. Захмҳои дар дастон ва зонҳои Бобоев буда, ҳамчун «захмҳои сабук» арзёбӣ карда шуданд.⁵

4.4 Бо дарназардошти он, ки марги Исмонбой Бобоев дар шӯъбаи милитсия рух дод бо талаби хешовандони фавтида аз ҷониби Прокуратура мутобиқи моддаи 104 (Одамқушӣ) Кодекси ҷиноятӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон тафтишоти ҷиноятӣ оғоз карда шуд.

4.5 Хешовандони Бобоев бо натиҷаи экспертизаи анҷомдодашуда розӣ нашуданд ва дархост карданд, то ки экспертизаи такрорӣ гузаронида шавад. 3 Апрели соли 2010 экспертизаи такрорӣ гузаронида шуда натиҷаи он 6 апрели соли 2010 бароварда шуд. Коршиносони тиббӣ натавонистанд, ки сабаби марги Бобоевро аниқ муайян намоянд, вале далели дар ҳолати бардоштани ҷароҳатҳои электрикӣ ба ҳалокат расидани Бобоевро низ инкор накарданд.

4.6 Аз ҷониби Прокуратура инчунин пурсиши ду нафар кормандони шӯъбаи милитсия М.А. ва Ф.Ш. анҷом дода шуд, ки дар марги Бобоев гумонбар дониста шуданд. Ҳарду гумонбаршудагон изҳор намуданд, ки онҳо доир ба марги Исмонбой Бобоев хабар надоранд ва ҳангоми боздошт ӯро мавриди шиканча қарор наодоанд.

4.7 Парвандаи ҷиноятӣ бинобар бемории гумонбаршудагон боздошта шуд. 29 августи соли 2012 аз ҷониби Прокуратураи Генералӣ парвандаи ҷиноятӣ аз нав оғоз карда шуда он ба Прокуратураи вилояти Суғд супорида шуд. Бинобар ба ҳам мутобиқат накардани натиҷаҳои ду экспертизаи анҷомдодашуда, Прокуратура қарор қабул намуд, то ки «экспертизаи ҳамачонибаи тиббии судӣ» анҷом дода шавад.⁶

4.8 Кишвари аъзо иброз менамояд, ки Прокуратура инчунин масъалаи анҷом додани «тафтишоти иловагиро» дида баромад.⁷ Бо назардошти он, ки тафтишот то ҳол анҷом дода нашудааст шиканча ҳамчун сабаби марги Исмонбой Бобоев дониста намешавад. Сабаби таъхири аввалаи ҷараёни тафтишот бинобар «асоснок набудани ҳолати ҳодиса», «набудани шохидон» ва «зарурати ҷамъоварии далелҳои дахлдор» буд.

4.9 Кишвари аъзо иброз менамояд, ки муаллиф на аз ҳамаи марҳилаҳои дохилии воситаҳои ҷимоя истифода намудааст ва пешниҳоди маълумоти инфиродӣ тибқи тартиби муқарраршуда анҷом дода нашудааст.

4.10 Кишвари аъзо далелҳои муаллифро оид ба он, ки ӯ ба маводҳои тафтишоти ҷиноятӣ парвандаи марги писараш дастрасӣ надошт, инкор мекунад. Инчунин изҳор гардид, ки хешовандони Исмонбой Бобоев доир ба натиҷаҳои ҳарду экспертизаи тиббии судӣ «xabардор карда шуда буданд». Ҳамаи арзу шикоятҳои ба мақомоти мухталифи давлатӣ пешниҳоднамудаи хешовандони Исмонбой Бобоев бо диққат омӯхта шуда доир ба онҳо «ҷавобҳои дахлдор» дода шуданд.

4.11 Тибқи моддаи 42 Кодекси муурофиавии ҷиноятӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҷабрдида ва намояндаи ӯ ҳуқуқ надоранд то анҷоми тафтиш бо маводҳои тафтишот шинос шаванд. Дастрасӣ ба ҷунин маводҳо танҳо пас аз анҷоми

⁵ Аз ҷониби Кишвари аъзо вобаста ба заҳмҳои мазкур ягон маълумоти иловагӣ пешниҳод нашудааст.

⁶ Аз ҷониби Кишвари аъзо вобаста ба тафтишоти мазкур ягон маълумоти иловагӣ пешниҳод нашудааст.

⁷ Маълумоти иловагӣ пешниҳод нашудааст.

тафтишот таъмин карда мешавад. Муқаррароти мазкур аз чониби Суди Конституционии Ҷумҳурии Тоҷикистон низ таъкид карда шуд.

Шарҳи муаллиф онд ба мулоҳизоти Кишвари аъзо доир ба дурустӣ ва муҳтавои шикоят

5.1 Чоруми ноябри соли 2013 ва сеюми июли соли 2014 муаллиф шарҳҳои худро ба Кишвари аъзо доир ба дурустӣ ва муҳтавои шикоят пешниҳод намуд. Махсусан вобаста ба далели Кишвари аъзо, ки маълумоти инфиродӣ безътибор доништа шавад муаллиф иброз менамояд, ки аз чониби ӯ ҳамаи марҳилаҳои дохилии воситаҳои ҳимоя истифода шудаанд.

5.2 Илова бар шикоятҳои ба Прокуратура, ки 7 ва 27 июли соли 2013 пешниҳод шуда буданд муаллиф инчунин 27 марти соли 2013 ба Суди вилояти Суғд шикоят пешниҳод намуд ва дар аризаи шикоятии худ иброз намуд, ки боз доштани тафтишот аз рӯи парвандаи мавриди шиканча қарор гирифтани писари ӯ ғайриқонуний буд. Даҳуми апрели соли 2013 Суди вилояти Суғд бо далелҳои муаллиф розӣ шуд ва аз Прокуратура дархост намуд, то ки тафтишот барқарор карда шавад. Қарори мазкурро ҳайати кассатсионии Суди вилояти Суғд ва Суди олии Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ намуданд. Сарфи назар аз қарорҳои қабулнамудаи судҳо аз чониби Прокуратура ягон амалиёти тафтишотӣ анҷом дода нашуд.

5.3 Муаллиф бори дигар таъкид намуд, ки ӯ ба Суди конституционии Ҷумҳурии Тоҷикистон вобаста ба поймол шудани ҳуқуқҳои барои дастрасӣ пайдо кардан ба маводҳои парвандаи ҷиноятӣ аризаи шикоятӣ пешниҳод намуд.

5.4 Вобаста ба муҳтавои маълумоти инфиродӣ, муаллиф иброз намуд, ки аз чониби Кишвари аъзо ягон маълумоте, ки сабаби марги Исмонабӣ Бобоевро исбот мекунад, пешниҳод карда нашудааст. Кишвари аъзо иброз менамояд, ки писари муаллиф бо гумони узвийат дар созмони ғайриқонунии экстремистии «Ҳаракати исломии Туркистон» дастгир карда шуд. Вале то имрӯз на ба муаллиф ва на ба намояндагони ӯ ягон далеле пешниҳод нашудааст, ки далели дар ҳақиқат узви созмони экстремистии мазкур будани Исмонабӣ Бобоев ё аз чониби ӯ содир шудани ягон ҷиноятро тасдиқ мекунад.

5.5 Муаллиф изҳор менамояд, ки натиҷаҳои экспертизаи 6 апрели соли 2010 анҷомдода аз он шаҳодат медиҳанд, ки сабаби марги Исмонабӣ Бобоев метавонад дар натиҷаи истифода шудани қувваи барқ рух дода бошад.

5.6 Изҳороти Кишвари аъзо низ аз он шаҳодат медиҳад, ки мақомоти давлатӣ ба анҷом додани тафтишоти фаврӣ, беғараз ва самараноки шикояти муаллиф вобаста ба истифода шудани шиканча нисбати писари ӯ манфиатдор набуданд. Сарфи назар аз мурочиатҳои зиёди муаллиф аз чониби мақомоти давлатӣ на пеш аз пешниҳод намудани маълумоти инфиродӣ ба Кумита ва на баъд аз пешниҳоди маълумоти инфиродӣ ягон амалиёти тафтишотӣ анҷом дода нашуд.

Маълумотҳои иловагӣ аз чониби тарафҳо пешниҳодшуда

Аз чониби Кишвари аъзо

6.1 Нуздаҳуми сентябри соли 2014⁸ Кишвари аъзо мавқеи худро доир ба маълумоти инфиродии мазкур муайян намуд ва қайд кард, ки ҷиҳати анҷом додани тафтишоти ҳолати марги Исмонабӣ Бобоев тамоми тадбирҳоро андешидааст. Муфатишон пурсиши шохидони дахлдорро анҷом доданд, аз ҷумла ду корманди милитсия М.А. ва Ф.Ш.-ро, ки Исмонабӣ Бобоевро дастгир карда буданд ва ҳарду мансубияти худро дар марги ӯ инкор карданд.

⁸ 15 марти соли 2016 аз чониби Кишвари аъзо маълумоти дигаре пешниҳод гардид, ки дар он мавқеи қаблии худро тасдиқ намуд.

6.2 Кишвари аъзо тасдиқ намуд, ки тафтишот як чанд маротиба оғоз ва боздошта шуда буд, вале боздоштани тафтишот бинобар бемории⁹ гумонбаршудагон ба вукӯъ омада буд. 6 феввали соли 2014 тафтишот такроран оғоз карда шуд ва то айни замон идома дорад. Тавре, ки қаблан зикр шуда буд хешовандони Исмонбой Бобоев мунтазам доир ба рафти тафтишот хабардор карда мешаванд.

Аз ҷониби муаллиф

7.1 Муаллиф изҳор менамояд, ки тафтишот наметавонад ба муҳлати номуайян боздошта шавад ва ҳанӯз самаранок боқӣ монад. Ӯ тавачҷӯҳи Кумитаро ба он равона сохт, ки тафтишот се маротиба боздошта шуд ва ҳар бор бо сабаби «бемории» гумонбаршудагон.

7.2 Муаллиф изҳор намуд, ки ӯ дархост кардааст, то ки ба ӯ чихати муайян кардани сабаби марги писараш маводҳои тафтишот дастрас карда шаванд, вале то ҳол дархостҳои ӯ рад карда шудаанд. Ӯ қайд намуд, ки аз соли 2010 то санаи ба Кумита пешниҳод кардани шарҳҳои мазкур ӯ ба Прокуратура аризаҳои худро пешниҳод менамояд ва ҳамаи онҳо ё рад карда мешаванд ё ба эътибор гирифта намешаванд.

Масъалаҳо ва расмиёти назди Кумита

Баррасии масъалаи қобили қабул будан

8.1 Мутобиқи қоидаи 93 қоида ва расмиёти худ Кумита қабл аз баррасӣ намудани ҳама гуна арзу шикоятҳо, ки дар маълумоти инфиродӣ баён гардидаанд, бояд қарор қабул намояд, ки оё он ба Протоколи иловагӣ мувофиқат мекунад ё не.

8.2 Кумита муайян намудааст, ки масъалаи мазкур дар доираи расмиёти дигари мурофиаи байналмилалӣ ё танзими муносибатҳо, ки дар банди 2 (а) моддаи 5 Протоколи иловагӣ пешбинӣ шудааст, баррасӣ намешавад.

8.3 Кумита далелҳои пешниҳоднамудаи Кишвари аъзоро доир ба он, ки бо сабаби идома доштани тафтишоти ҳолати шиканча ва марги Исмонбой Бобоев муаллиф аз ҳамаи воситаҳои мавҷудаи дохилии Ҳимояи ҳуқуқҳои истифода накардааст, ба инобат мегирад. Кумита бо истинод ба таҷрибаи худ хотирнишон менамояд, ки Кишвари аъзо наметавонад бо далели идома доштани тафтишот¹⁰ ва бидуни пешниҳод кардани ҳама гуна тавзеҳот дар бораи тафтишоти бурдамешуда, натиҷаҳои он, перспектива ва санаи анҷомёбии он ба рафти аз ҷониби Кумитаи Ҳуқуқи Башар баррасӣ шудани маълумоти инфиродӣ таъсир расонад. Бо назардошти ҳолати мавҷуда ва бо дарназардошти он, ки аз лаҳзаи марги Исмонбой Бобоев ҳафт сол сипари шудааст, Кумита ба хулосае омад, ки воситаҳои Ҳимояи дохилӣ беасос тул кашиданд.¹¹ Мутобиқан, Кумита чунин мешуморад, ки моддаи 5 (2) (b) Протоколи иловагӣ имконияти баррасӣ намудани маълумоти инфиродиро истисно намекунад.

8.4 Кумита чунин мешуморад, ки дар масъалаи қобили қабул будан муаллиф мутобиқи моддаҳои 6 (1) ва 7, дар якҷоягӣ ва дар алоҳидагӣ бо банди 3 моддаи 2 Паймон далелҳои худро вобаста ба Ҳимояи ҳуқуқҳои худ ва писараш, вобаста ба дастрасӣ ба маводҳои тафтишот ба қадри кофӣ асоснок кардааст. Бинобар

⁹ Аз ҷониби Кишвари аъзо доир ба «вазъи саломатии гумонбаршудагон» ягон маълумот пешниҳод нагардидааст.

¹⁰ See communication (нигаред ба маълумоти инфиродии) No. 1820/2008, *Krasovskaya and Krasovskaya v. Belarus*, Views adopted on 26 March 2012 (26 марти соли 2012 баррасӣ шудааст), para. 7.4.

¹¹ See, inter alia, communications (нигаред ба маълумоти инфиродии) No. 1560/2007, *Marcellana and Gumanoy v. Philippines*, Views adopted on 30 October 2008 (30 октябри соли 2008 баррасӣ шудааст), para. 6.2; No. 1250/2004, *Rajapakse v. Sri Lanka*, Views adopted on 14 July 2006 (14 июли соли 2006 баррасӣ шудааст), paras. 6.1-6.2; and No. 992/2001, *Bousroual v. Algeria*, Views adopted on 30 March 2006 (30 марти соли 2006 баррасӣ шудааст), para. 8.3.

хамин Кумита эълон менамояд, ки маълумоти инфиродӣ қобили қабул аст ва аз рӯи мухтаво баррасӣ намудани онро оғоз менамояд.

Баррасии маълумоти инфиродӣ аз рӯи мухтаво

9.1 Кумита маълумоти инфиродии мазкурро дар асоси маълумоту иттилооти аз ҷониби тарафҳо пешниҳодшуда ва мутобиқи моддаи 5 (1) Протоколи иловагӣ баррасӣ намуд.

9.2 Кумита ба гуфтаҳои муаллиф ишора намуда иброз менамояд, ки Исмонбой Бобоев дар натиҷаи дар шӯъбаи милитсия мавриди шиканча ва муносибати бераҳмона қарор гирифтанд, ғавтидааст. Кумита инчунин қайд менамояд, ки ду экспертиза анҷом дода шудааст ва дар натиҷаи экспертизаи дуюм, ки 6 апрели соли 2010 гузаронида шудааст муайян карда шуд, ки сабаби марги Исмонбой Бобоев метавонад натиҷаи истифода шудани қувваи барқ бошад. Кишвари аъзо бидуни пешниҳод кардани далелҳои шайъии ҳолати марги Исмонбой Бобоев, шаҳр додани сабаби «ҷароҳатҳои сабук» ё асоснок кардани мавқеи худ бо ҳуҷҷатҳои дахлдор ин далелҳоро рад мекунад. Инчунин Кумита қайд менамояд, ки аз ҷониби Кишвари аъзо ягон натиҷаи тафтишоти ҳолати марги Исмонбой Бобоев пешниҳод нашудааст. Масалан, Кишвари аъзо иброз менамояд, ки пурсиши шохидонро анҷом додааст, аз ҷумла ду шахси гумонбаршударо, вале доир ба натиҷаҳои пурсиш ягон маълумот пешниҳод нашудааст. Ба Кумита инчунин ҳолате нофаҳмо аст, оё аз ҷониби мақомоти давлатии Кишвари аъзо пурсиши муаллифи маълумоти инфиродии мазкур, ки шохиде буд, ки дар бадани писараш нишонаҳои сершумори шиканчаро дидааст, анҷом дода шудааст.

9.3 Кумита инчунин ба гуфтаҳои муаллиф ишора намуда иброз менамояд, ки истифода шудани шиканча ва муносибати бераҳмона нисбати писари ӯ ба худсарона аз ҳаёт маҳрум сохтани писари муаллиф оварда расонидааст ва ба Мулоҳизаи умумии Кумита таҳти № 6 (1982) оид ба ҳуқуқ ба ҳаёт истинод меорад. Кумита бо истинод ба муқаррароти худ хотирнишон менамояд, ки Кишвари аъзо ҳангоми анҷом додани амалиёти дастгиркунӣ ва ҳабси шахс барои ҳифзи ҳаёти онҳо уҳдадор мебошад¹², анҷом додани тафтишоти ҷиноятӣ ва ба ҷавобгарӣ кашидани шахсони гунаҳкор воситаҳои зарурии химояи ҳуқуқи инсон мебошанд, ки дар моддаи 6 Паймон пешбинӣ шудааст.¹³ Кумита инчунин ба Мулоҳизаи умумии таҳти № 31 (2004) истинод меорад, ки дар он пешбинӣ шудааст, ки дар ҳолатҳои ҳангоми анҷом додани тафтишоти ҳолатҳои поймол шудани ҳуқуқҳои, ки Паймон онҳоро қафолат медиҳад ва дар моддаҳои 6 ва 7 пешбинӣ шудаанд, ошкор карда мешаванд Кишвари аъзо уҳдадор аст, ки ҷихати ба ҷавобгарӣ кашида шудани гунаҳкорон тадбирҳои андешад. Гарчанде уҳдадорӣ ба ҷавобгарӣ кашидани шахсоне, ки барои вайрон кардани моддаҳои 6 ва 7 гунаҳгоранд ба истифода намудани воситаҳои алоқаманд аст, на ба натиҷаҳо,¹⁴ Кишвари аъзо уҳдадор аст, то ки тафтишоти ғаврӣ, беғараз ва амиқи тамоми ҳолатҳои ба таври ҷиддӣ вайрон шудани муқаррароти Паймонро анҷом диҳад.

9.4 Кумита ҳамчунин қайд менамояд, ки исбот кардани далелҳои вазифаи танҳо муаллифи маълумоти инфиродӣ нест, махсусан бо назардошти он, ки муаллиф ва Кишвари аъзо на ҳамавақт ба далелҳои дастрасии баробар доранд ва бештар Кишвари аъзо ба маълумотҳои дахлдор дастрасӣ дорад.¹⁵ Бинобар ин,

¹² See communication (нигаред ба маълумоти инфиродии) No. 763/1997, *Lantsova v. Russian Federation*, Views adopted on 26 March 2002 (26 марти соли 2002 баррасӣ шудааст), para. 9.2.

¹³ See (нигаред ба) *Sathasivam and Saraswathi v. Sri Lanka*, para. 6.4; and communication (маълумоти инфиродии) No. 1275/2004, *Umetaliev and Tashtanbekova v. Kyrgyzstan*, Views adopted on 30 October 2008 (30 октябри соли 2008 баррасӣ шудааст), para. 9.2.

¹⁴ See communications (нигаред ба маълумоти инфиродии) Nos. 1917/2009-1918/2009, 1925/2009 and 1953/2010, *Prutina et al. v. Bosnia and Herzegovina*, Views adopted on 28 March 2013 (28 марти соли 2013 баррасӣ шудааст), para. 9.5.

¹⁵ See communications (нигаред ба маълумоти инфиродии) No. 30/1978, *Lewenhoff and de Bleier v. Uruguay*, Views adopted on 29 March 1982 (29 марти соли 1982 баррасӣ шудааст),

Кумита қайд менамояд, ки хусусан мақомоти давлатӣ ба муаллиф дастрасии маводҳои тафтишотро маҳдуд намуд.

9.5 Кумита ба хулосае омад, ки бинобар он, ки Кишвари аъзо барои инкор кардани далелҳои муаллиф доир ба он, ки писари ӯ дар натиҷаи мавриди шиканча қарор гирифтагӣ фавтидааст, қодир нест, то ки тафтишоти дуруст ва самаранокро анҷом диҳад ва дар асоси маълумоте, ки дар гузориши экспертизаи дуҷум дарҷ гардидааст ва бо далелҳои пешниҳоднамудаи муаллиф мувофиқат мекунад ҳолати поймол шудани ҳуқуқҳои писари муаллиф¹⁶, ки дар моддаҳои 6 (1) ва 7 Паймон пешбинӣ шудаанд, ҷой дорад.¹⁷

9.6 Дар робита ба арзу шикоятҳои муаллиф мутобики моддаи 2 (3), дар якҷоягӣ ва дар алоҳидагӣ тибқи моддаҳои 6 (1) ва 7 Паймон, Кишвари аъзо уҳдадорӣ худро вобаста ба анҷом додани тафтишоти дурусти ҳолати марғи писари муаллиф ва ҳолати истифода шудани шиканчаро иҷро накард ва ҷиҳати ислоҳ кардани ҳолати мазкур тадбирҳои зарурӣ наандешид. Кумита ба муқаррароти худ истинод оварда хотирнишон менамояд, ки анҷом додани тафтишоти ҷиноятӣ ва ба ҷавобгарии ҷиноятӣ кашидани гунаҳкорон воситаҳои муҳими ҳифзи ҳуқуқҳои инсон мебошад, ки дар моддаҳои 6 (1) 7 Паймон пешбинӣ гардидаанд.¹⁸ Кумита қайд менамояд, ки тафтишоти фаврӣ ва самараноки далелҳои истифода шудани шиканча ва марғи Исмонбой бобоев анҷом дода нашудааст. Дар ҳоле, ки гумонбаршудагон муайян шудаанд, ҳуди тафтишот се маротиба бинобар «бемории» гумонбаршудагон боз дошта шуд. Вобаста ба ҳолати мазкур дигар ягон шарҳу тавзеҳот пешниҳод нагардид.¹⁹ Кумита инчунин қайд менамояд, ки муаллиф дархост намуд, то ки ба ӯ дастрасӣ ба маводҳои тафтишоти ҳолати марғи пасараш ва ҳолати истифода шудани шиканча таъмин карда шавад, вале дархости ӯ рад карда шуд.²⁰ Қобили зикр аст, ки дар ҳоле, ки маводҳои парванда «ба ҳешовандони наздики ҷабрида дастрас нестанд²¹» тафтишот наметавонад ҳамчун тафтишоти самараноке доништа шавад, ки метавонад ба муайян намудани гунаҳкорон ва ба ҷавобгарӣ кашидани онҳо мусоидат намояд.²² Бо зикр намудани он, ки Кишвари аъзо натавонист сабаби ба муаллиф пешниҳод накардани маълумотро шарҳ диҳад ва натиҷаҳои тафтишот номаълуманд, хусусан бо назардошти идома доштани муҳлати тафтишот Кумита ба хулосае омад, ки Кишвари аъзо сабаби рад кардани

para. 13.3; and No. 84/1981, *Dermitt v. Uruguay*, Views adopted on 21 October 1982 (21 октябри соли 1982 баррасӣ шудааст), para. 9.6.

¹⁶ See communication (нигаред ба маълумоти инфиродии) No. 962/2001, *Mulezi v. Democratic Republic of the Congo*, Views adopted on 8 July 2004 (8 июли соли 2004 баррасӣ шудааст), para. 5.4.

¹⁷ See (нигаред ба) *Sathasivam and Sarawathi v. Sri Lanka*, para. 6.2; communications (маълумоти инфиродии) No. 1186/2003, *Titiahonjo v. Cameroon*, Views adopted on 26 October 2007 (26 октябри соли 2007 баррасӣ шудааст), para. 6.2; No. 888/1999, *Telitsina v. Russian Federation*, Views adopted on 29 March 2004 (29 марти соли 2004 баррасӣ шудааст), para. 7.6; and *Dermitt v. Uruguay*, para. 9.2.

¹⁸ Нигаред ба мулоҳизаи умумии Кумитаи тахти № 20 (соли 1992) доир ба рафъи шиканча ё дигар муносибат ва ҷазои бераҳмона, ғайриинсонӣ ва таҳқиркунандаи шаъну шараф, банди 14, ва мулоҳизаи умумии Кумитаи тахти № 31, банди 18.

¹⁹ Дар парвандаи Эшонов, кишвари Узбекистон, Кумита инчунин зикр намуд, ки комиссияи мустақил ташкил карда шуда тафтишоти ҳолати шиканча анҷом дода шавад, агар муайян карда шавад, ки тафтишот ба таври дуруст анҷом дода нашудааст.

²⁰ Кумита ба муқаррароти Протоколи Миннисота доир ба анҷом додани тафтишоти ҳолатҳои эҳтимолии марғи ғайриқонунӣ (соли 2016) истинод меорад, ки мутобики он «иштироки аъзоёни оила ё ҳешовандони наздики шахси фавтида ё ашхоси бедарак гумшуда ҷузъи таркибии тафтишоти самаранок мебошад» ва Кишвари аъзо «бояд ба ҳешовандони наздик имкон диҳад, то ки онҳо дар раванди анҷом додани тафтишот самаранок иштирок намоянд, вале бидуни эҷод намудани монеаҳо барои анҷом додани тафтишоти бегараз» (банди 35).

²¹ European Court of Human Rights (суди Аврупо оид ба ҳуқуқи инсон), *Oğur v. Turkey* (application (аризаи) No. 21594/93), judgment (ҳукм) of 20 May 1999 (аз 20 майи соли 1999), para. (банди) 92.

²² *Ibid.*, para. 93.

пешниҳоди маълумоти дахлдорро ба муаллиф асоснок накард. Бо назардошти ҳолатҳои зикршуда ва бо сабабҳои номаълуми боз доштани тафтишот Кумита ба хулосае омад, ки аз ҷониби Кишвари аъзо ҷиҳати фавран, бегараз ва самаранок анҷом додани тафтишоти ҳолатҳои марғи писари муаллиф ва далелҳои ӯ дар мавриди истифода шудани шиканча ва муносибати бераҳмона нисбати писараш тадбирҳои андешида нашуданд. Бинобар ин, аз ҷониби Кишвари аъзо воситаҳои самараноки ҳифзи ҳуқуқҳои инсон, ки дар моддаи 2 (3), дар якҷоягӣ ва дар алоҳидагӣ мутобиқи моддаҳои 6 (1) ва 7 Паймон пешбинӣ шудаанд, таъмин карда нашуданд.

9.7 Кумита зикр менамояд, ки сарфи назар аз он, ки аз лаҳзаи марғи писари муаллиф зиёда аз ҳафт сол сипари шудааст муаллиф то ҳол сабаби аниқи ҳодисаро наметодонад ва аз ҷониби мақомоти давлатии Кишвари аъзо ин муайян карда нашудааст, парвандаи ҷиноятӣ оғоз нагардидааст ва ягон нафаре, ки дар марғи писари муаллиф гунаҳгор аст ба ҷавобгарӣ кашида нашудааст. Кумита дарк менамояд, ки ҳолати ҷойдошта дарду ғам ва азоби руҳии муаллиф – падари Исмонабой Бобоевро - зиёд мегардонад. Илова бар ин, аз ҷониби Кишвари аъзо рад шудани пешниҳоди маводҳои парванда ҳолати ӯро шадидтар менамояд. Ба ақидаи Кумита чунин ҳолат нисбати муаллиф муносибати ғайриинсонӣ буда, ҳилофи муқаррароти моддаи 7 Паймон мебошад.

10. Кумитаи ҳуқуқи инсон тибқи моддаи 5 (4) Протоколи иловагӣ амал карда иброз менамояд, ки далелҳои ба ӯ пешниҳодшуда аз он шаҳодат медиханд, ки аз ҷониби Кишвари аъзо ҳуқуқҳои Исмонабой Бобоев, ки дар моддаҳои 6 (1) ва 7, дар якҷоягӣ ва дар алоҳидагӣ мутобиқи моддаи 2 (3) ва ҳуқуқҳои муаллиф, ки дар моддаи 7, дар якҷоягӣ ва дар алоҳидагӣ мутобиқи моддаи 2 (3) Паймон пешбинӣ гардидаанд, поймол шудаанд.

11. Мутобиқи моддаи 2 (3) (а) Паймон Кишвари аъзо уҳдадор аст, ки ба ҳар шахсе, ки ҳуқуқ ва озодии дар ҳамин Паймон эътирофшавандаи ӯ вайрон карда шудааст, воситаи пурсамари ҳифзи ҳуқуқро таъмин намояд. Мутобиқан, аз ҷониби Кишвари аъзо бояд тадбирҳои зерин андешида шавад: (а) анҷом додани тафтишоти фаврӣ ва бегарази ҳолати шиканча ва марғи Исмонабой Бобоев, муайян кардани гунаҳкорон ва ба ҷавобгарӣ кашида шудани онҳо; (б) мунтазам ба муаллифи маълумоти инфиродӣ доир ба рафти тафтишот маълумот пешниҳод карда шавад; ва (с) барои аз даст додани ҳаёти писараш, барои ранҷу азобе, ки писараш дар натиҷаи мавриди шиканча қарор гирифтаи кашидааст ва барои ранҷу азобе, ки худи ӯ дар натиҷаи аз даст додани писараш кашидааст ба муаллиф ҷуброни товони зарар пардохт карда шавад. Кишвари аъзо инчунин уҳдадор аст, ки ҷиҳати дар оянда пешгирӣ намудани чунин ҳолатҳои ҳуқуқвайронкунӣ тамоми тадбирҳои заруриро андешад.

12. Бо назардошти он, ки бо ҳамроҳ шудан ба Протоколи иловагӣ Кишвари аъзо салоҳияти Кумитаро вобаста ба қабул намудани қарорҳои аз рӯи далелҳои риоя нашудани муқаррароти Паймон эътироф намуд мутобиқи моддаи 2 Паймон Кишвари аъзо уҳдадор мешавад, ки ба ҳамаи ашхоси дар ҳудуди қаламрави таҳти тобеияти ҳуқуқии он қарордошта ҳуқуқеро, ки дар ҳамин Паймон эътироф мегардад қафолат диҳад ва ҳангоми муайян намудани ҳолатҳои ҳуқуқвайронкунӣ анҷом додани тафтишоти самаранокро таъмин намояд. Кумита аз Кишвари аъзо дархост менамояд, то ки давоми 180 рӯз вобаста ба татбирҳои, ки ҷиҳати иҷро шудани Мулоҳизоти мазкур андешида мешаванд маълумот пешниҳод намояд. Аз Кишвари аъзо инчунин дархост карда мешавад, ки Мулоҳизоти мазкур бо забонҳои расмӣ Кишвари аъзо нашр ва интишор карда шавад.